

Для створення ситуацій успіху, які спонукали б студентів до самореалізації та розвитку активності, а також для створення освітніх ситуацій, що забезпечували б студентам суб'єктну позицію, у навчально-виховний процес ВНЗ рекомендовано впроваджувати фасилітаційний супровід професійної іншомовної підготовки. Виконуючи коннотаційно-рольові функції експерта, мовно-фахового інтерпретатора, а не просто транслятора знань; тренера, інструктора перекладу (письмового, усного послідовного і синхронного); організатора міжнародних програм / проєктів / мовно-виробничих практик / конференцій, ініціатора позааудиторних заходів (вечорів дружби, конкурсів перекладу, ток-шоу тощо), координатора спільних зі студентами зусиль фундаменталізації знань за фахом; генератора ідей; порадника, консультанта стажистів в зарубіжних представництвах / іноземних компаніях / туристичних агенціях тощо, супервізора; еталона, зразка гідності, професійної мовної успішності, коректності, викладач іноземної мови перетворюється у фасилітатора професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців [2, с. 296].

Напрями фасилітаційного супроводу відбираються за принципом активного пошуку вирішення завдань – навчальних, дослідницьких, професійних, тобто на матеріалі інноваційних навчальних методик (ігрових, діалогових, тренінгових, інтерактивних тощо). Різноманітність методик, що активізують мовно-фаховий розвиток студентів, визначаються як специфікою університетської підготовки, так і індивідуальною траєкторією освоєння професійної діяльності конкретними студентами.

Результати нашого дослідження засвідчили, що при його забезпеченні студенти стають більш відвертими з викладачем і між собою, більш ініціативними у мовному спілкуванні; задають викладачеві більше запитань за фахом, більше часу витрачають на виконання завдань власноруч; і, насамкінець, виявляють більш високі рівні когнітивного, практичного і особистісного функціонування.

Висновки дослідження і перспективи. У дослідженні розглянуто професійну іншомовну підготовку студентів як один із чинників формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців із міжнародних відносин, що відображає синтез соціокультурних, лінгвокультурологічних, культурно-прагматичних знань, інтегративних стратегій культурно-поведінкових практик і стратегій відображення культурного фону в мовному контексті; інтерактивних умінь як комунікативних стратегій та моделей мовленнєвої поведінки, функціонал іншомовного ділового спілкування; усвідомлення потенціалу соціокультурного дискурсу та концептуальної значущості етномовної свідомості для професійного самовдосконалення; національну та етнокультурну конгруентність як настанову на міжкультурну синергетику в межах парадигми Діалогу Культур.

Так, структуру міжкультурної компетентності фахівців із міжнародних відносин представлено як поєднання системи професійно-орієнтованих знань рідної та іноземної мов, лінгвокультурологічних знань; наявність професійно-орієнтованих умінь (володіння міжособистісними комунікативними стратегіями та моделями поведінки у професійному контексті); удосконалення особистісних якостей, що пов'язані з особливостями діяльності міжнародників в умовах полікультурного суспільства.

Для удосконалення системи професійної іншомовної підготовки студентів в аспекті вибудовування площини міжкультурної комунікації, освітнім установам вбачається за доцільне введення фасилітаційного супроводу у навчально-виховний процес ВНЗ з розширенням змісту навчальних програм шляхом доповнення їх соціолінгвістичними, соціокультурними і лінгвокраїнознавчими аспектами, спрямованими на формування міжкультурної компетентності студентів.

Література:

1. Галузевий стандарт вищої освіти [Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра / спеціаліста / магістра напряму підготовки 0304 «Міжнародні відносини»]. – Київ : Видання офіційне Міністерства освіти і науки України, 2004. – 47 с.
2. Сніговська О. В. Фасилітаційний супровід мовно-фахової підготовки студентів як педагогічна умова формування міжкультурної компетентності фахівців / О. В. Сніговська // Матеріали IV Міжнар. наук. форуму «Modern tendencies in pedagogical education and science of Ukraine and Israel: the way to integration». – Одеса : Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського, 2013. – С. 292–297.
3. Сніговська О. В. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин в освітньому середовищі класичного університету : автореф. дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Сніговська. – Умань, 2014. – 22 с.
4. Царькова В. Б. Диалог культур: путь от идеи до практики / В. Б. Царькова // Копелевские чтения «Россия и Германия: диалог культур». – Липецк, 2000. – С. 30–35.

УДК 81'276.6.2'243'38'42(079)

Л. А. Субота,

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

КОМУНІКАТИВНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ТЕКСТУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ВНЗ

У статті досліджується комунікативна організація наукового тексту в процесі навчання іноземних студентів III – IV курсів мови спеціальності – одного з аспектів навчання української/ російської мови як іноземної. Доведено, що для успішного освоєння спеціальністю необхідно оволодіти науковим стилем і, зокрема, добре знати українську/ російську мову.

Ключові слова: мовленнєва компетенція, науковий стиль мовлення, дискурс, комунікативна організація тексту, професійно-мовна підготовка, комунікативно-орієнтоване навчання.

В статье исследуется коммуникативная организация научного текста в процессе обучения иностранных студентов III – IV курсов языка специальности – одного из аспектов обучения украинскому/ русскому языку как иностранному. Доказано, что для успешного усвоения специальностью необходимо овладеть научным стилем и, в частности, хорошо знать украинский / русский язык.

Ключевые слова: речевая компетенция, научный стиль речи, дискурс, коммуникативная организация текста, профессионально-языковая подготовка, коммуникативно-ориентированное обучение.

In the article is grounded the communicative organization of scientific text in the educational process of teaching international students from third and fourth course specialty professional language like one of the aspects of teaching Ukrainian/

Russian. It is proved that for success of mastering specialty international students need to gain scientific style of speech and in particular, to know Ukrainian / Russian very well.

Key words: *linguistic competence, scientific style of speech, discourse, communicative organization of the text, professional language training, communication-oriented teaching.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна освітня ситуація характеризується нагальними потребами реорганізації існуючої системи освіти і, зокрема, радикальної перебудови змісту, форм, методів та засобів навчання відповідно до вимог сьогодення. Назріла необхідність кардинально змінювати підходи до освітньої політики, створювати умови для навчання іноземних студентів, які навчаються на території України, формувати в них мотивації до навчально-пізнавальної діяльності, здатність реалізовувати свої знання та вміння в ситуативних формах мовленнєвого спілкування. Серед основних методичних напрямків, які визначають шляхи, способи навчання та оволодіння мовою спеціальності, центральне місце відводиться формуванню мовленнєвих умінь і навичок у процесі навчання наукового тексту. Для професійної підготовки фахівців володіння мовленнєвими вміннями і навичками наукового дискурсу видається дуже важливим. Незважаючи на значну увагу, яка приділяється дослідженню дискурсу, проблемі вивчення тексту, в цій галузі лінгвістичних досліджень продовжуються тривалі дискусії з цих питань серед науковців. У сучасній методиці розглядаються питання розвитку мовленнєвих умінь і навичок у процесі навчання наукового тексту на заняттях з української/російської мови, з урахуванням формування комунікативно-мовленнєвої компетенції та професійної орієнтації іноземних студентів, що знаходить своє відображення в роботах багатьох вчених (І. В. Силантьєв, Р. М. Фрумкіна, Т. О. Ладиженська, М. Т. Баранов, Н. О. Пашковська, Є. П. Голобородько, Г. О. Михайловська, Ю. О. Сорокін, Є. Ф. Тарасов, О. М. Шахнарович та ін.). Особливу увагу дослідників було звернено на лінгвістичне дослідження наукового дискурсу, вивчення різних його аспектів. **Метою статті** є визначення необхідності розробки методики навчання професійно-мовної компетенції в контексті навчання наукового стилю мовлення та впровадженні такої методики у навчальний процес немовних ВНЗ. Пріоритетним напрямком вважається комунікативно-орієнтоване навчання, яке передбачає моделювання процесу навчання наближено до реальної комунікації і максимально дотичного до умов професійної діяльності студента.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вищою одиницею навчання української/російської мови на поглибленому етапі в немовному ВНЗ визнається текст, що обумовлено комунікативними потребами іноземних студентів. Визнання того, що текст виступає компонентом мовленнєвої комунікації робить необхідним використання наукового тексту як засобу навчання мови та джерела інформації. Науковий текст має різне цільове призначення в залежності від виду читання, виконує мотиваційну, інформаційну, контролюючу функції та забезпечує умови поетапного формування механізмів читання [2].

Методика викладання УЯІ/РЯІ, вивчаючи процеси мовленнєвої діяльності на матеріалі наукового тексту, дозволяє спиратися на текст як на найвищу комунікативну одиницю навчання. **Актуальність дослідження** комунікативної організації наукового тексту зумовлена зростанням інтересу до наукового аналізу процесів мовленнєвої діяльності і, особливо, до практичних рекомендацій, які випливають з цього аналізу і покликани формувати такі навички та вміння, які характерні для зрілого професійно-орієнтованого читання як способу комунікації. Комунікативна мета навчання є переважною, нерозривно пов'язана з формуванням у студента мовної та мовленнєвої компетенції в навчально-професійній сфері.

Комунікативний підхід передбачає вихід в такі сфери комунікації, в яких реалізується наміри мовця, проявляються його інтенції, особливі стратегії мовленнєвої поведінки, пов'язані з використанням мови у конкретних мовленнєвих актах. В центрі уваги опиняються питання навчання читання, удосконалення мовленнєвої компетенції іноземних студентів. На поглибленому етапі текст сприймається як єдине ціле, з урахуванням певного мовного й мовленнєвого матеріалу, завдяки чому відбувається впізнання сформованого образу і можливість його продукування. Сприйняття тексту як єдине ціле, забезпечує міцне засвоєння навчальної інформації й оволодіння засобами пізнавальної й практичної діяльності. Цілісність пов'язана з планом змісту, що відповідає теоретичному аспекту вивчення тексту, полягає у вичерпному викладенні теми, підпорядкованої досягненню поставленої мети [3, с. 170].

Домінуючою одиницею відбору навчального матеріалу є текст і його комунікативна функція (О. О. Вдовіна, О. О. Гришина, С. В. Радецька). За М. Г. Яцимирською, аналіз структури тексту як засобу комунікації передбачає проблеми комунікативної організації тексту та текстової діяльності. У цьому випадку текст розглядають як засіб мовної комунікації, що вимагає від мовця під час розгортання текстового змісту дотримуватися певних прагматичних правил, які мають забезпечувати спільний для комунікантів фонд знань – картину світу, пресупозицію тощо [8, с. 364]. Суть комунікативної компетенції полягає в отриманні та передачі інформації, необхідної для виконання професійної діяльності. Комунікативна функція наукового тексту впливає з комунікативної спрямованості самого тексту, в основі якого закладено принцип загальнонаукової системності та спеціально-науковий принцип комунікативності. У лінгвістичних дослідженнях (С. І. Гіндін, Т. М. Дридзе, О. Р. Корнієнко, С. О. Мінеєва, Т. В. Радзієвська, Ю. А. Шрейдер та ін.) наголошується на необхідності врахування комунікативної спрямованості тексту, вивчення питань взаємодії мовних одиниць в процесі комунікації. У системній ієрархії освітніх компетенцій мовленнєва компетенція (як різновид комунікативної) набуває особливого значення й спрямована на формування у іноземних студентів зрілого читання. Під зрілим читанням у методиці викладання УЯІ/РЯІ розуміють таке читання, при якому увага читача сконцентрована на розуміння смислової сторони всього тексту і зосереджена не на формі, а на змісті тексту. Зріле читання завжди спрямоване на смислову сторону. На думку С. П. Шатілова, зріле читання – це читання мовчки, про себе, яке забезпечує повне, глибоке і точне розуміння [7, с. 150]. Ми вважаємо, що основним критерієм рівня сформованості у іноземних студентів рецептивних навичок та умінь читання є розвиток зрілого, осмисленого читання. Під зрілим читанням розуміємо сформовані навички і вміння, які характеризуються гнучкістю, варіюванням швидкості читання в залежності від цілей та видів читання [6, с. 75]. Вже в стінах немовного ВНЗ у майбутніх фахівців повинна бути сформована певна інформаційна культура, зріле професійно-орієнтоване читання, яке визначається як практичне володіння цим видом мовленнєвої діяльності на користь професії [1, с. 161].

Будь-яка робота над текстом починається з його розуміння, а це неможливо без елементарного знання лексики, характерної для наукового стилю мовлення, яка зустрічається в базових текстах за фахом. Фактичний матеріал, об'єднаний поняттям «науковий стиль», досить різноманітний, зокрема поділ на підстили, які мають розпізнавальні ознаки. Серед вчених з цього питання немає єдиної думки, і внутрішнє розділення стилю на підстили та їх різновиди проводяться ними на різних підставах (В. Д. Бондалетов, І. В. Бочарова, Г. М. Васильєва, М. М. Кожина, М. В. Новіков, В. В. Німчук, П. В. Мацьків, Т. В. Мороз, Н. В. Пуряєва, М. М. Шанський та ін.). Добір навчального матеріалу залежить від контингенту тих, хто вчиться, профілю (природничого), потреб студентів – мається на увазі не лише обсяг знань, а й види мовленнєвої

діяльності (читання, мовлення, слухання, письмо) [5, с. 42]. Автор зауважує, що «всі дібрані мовні явища розглядаються в контексті мовленнєвої діяльності, яка для кожного іноземного студента є основою саморозвитку і самостійного навчання. Отже, мовні та мовленнєві поняття формуються як елементи цілісної сукупності, а не окремо. Це пов'язано з тим, що «основне завдання викладача – підготувати студента, який володіє вміннями комунікативно доцільно вживати мовні засоби у різних сферах і видах мовленнєвої діяльності не лише під час навчання в аудиторії, а й в позааудиторний час» [5, с. 43].

До нині залишається відкритим питання, на якому текстовому матеріалі навчати майбутніх фахівців – вузько-спеціальному, навчально-науковому або науково-популярному тексті. З точки зору Г. І. Володіної, Є. Є. Жуковської, Н. І. Колесникової, Н. М. Ларіохіної, навчання має вестися на науково-популярних текстах з частковим включенням у навчальний процес загальнонаукових. На думку інших дослідників (А. Л. Лугова, З. Р. Разілова, Р. В. Роговіна та ін.), необхідно удосконалити навички та вміння майбутнього фахівця на спеціалізованих джерелах, так як вони несуть найбільш актуальну для студентів немовного ВНЗ інформацію. Такої ж думки дотримувалася і К. І. Мотіна, яка у своєму навчальному посібнику наводить методичні рекомендації з навчання монологічного наукового мовлення щодо застосування навчального діалогу на матеріалі спеціальності. Важливими умовами підвищення рівня засвоєння наукової мови іноземними студентами є перехід від навчальних наукових текстів до оригінальних, неадаптованих текстів, уміння слухати та конспектувати лекції, друковані тексти, здатність відтворювати прочитаний чи прослуханий матеріал, сприймати та здійснювати обробку нової інформації [4, с. 130–133]. З огляду на зазначене, актуалізується робота з розробки гнучких моделей навчання, створюються нові навчально-методичні програми, зокрема, програми з наукового стилю мовлення, елективного навчального курсу «Науковий стиль мовлення», підручники та навчальні посібники, адресовані іноземним студентам III – IV курсів. У розробці програми даного спецкурсу використовувалися досягнення методики викладання іноземних мов, УЯІ/РЯІ та російської мови як нерідної. У кожному конкретному випадку програма курсу коригується з урахуванням особливостей спеціальності (спеціалізації) іноземних студентів обумовленою їх майбутньою професійною діяльністю. Весь курс навчання УЯІ/РЯІ повинен мати визначену тематичну спрямованість. Тексти для читання відбираються за принципом автентичності, професійно-інформативної значущості, актуальності. Тематику текстів необхідно пов'язати з вузловими питаннями обраної спеціальності. Вона передбачена на весь курс навчання УЯІ/РЯІ й обговорюється з викладачами профільних кафедр. А це, у свою чергу, сприяє тому, що студент починає розглядати українську/російську мову як засіб навчання та отримання спеціальності. Формуванню та активізації мовленнєвої компетенції, як в усній, так і в письмовій формі, слугує навчальний текст, позаяк мовленнєва діяльність завжди передбачає вихід на текст як результат цієї діяльності. Текст є джерелом інформації, матеріалом для введення нової лексики, граматичних конструкцій, мовних зразків та розвитку мовленнєвих умінь і навичок. Робота над текстом за фахом на заняттях з української/російської мови сприяє активному входженню іноземних студентів в сферу професійної комунікації. Під час презентації навчальних текстів враховуємо мовну і мовленнєву компетенції студентів, кількісний склад аудиторії, часовий фактор, рівень мовних здібностей. В цілому ж текст розглядаємо як гіпотетичний момент навчальної діяльності.

У роботі над текстом за фахом на поглибленому етапі навчання особливого значення набуває навчання писемного мовлення в рамках професійних потреб студентів і, в першу чергу, формування і вироблення навичок і вмінь продукування власного зв'язного письмового висловлювання, побудованого на реченнях, екстрагованих із тексту вихідного наукового джерела у вигляді репродуктивних рефератів, таких як реферат-конспект і реферат-резюме. Реферуванню наукових текстів на поглибленому етапі навчання приділяється значна увага, позаяк у іноземних студентів уже сформовано підґрунтя професійних наукових знань, а саме: вміння та навички скорочення та компресії тексту, відтворення та передача основного змісту прочитаного наукового тексту з використанням необхідних мовних засобів. Складання рефератів відбувається у декілька етапів: поділ тексту на змістові фрагменти, визначення логічної структури тексту, написання реферату та редагування. Головне призначення реферату – швидка, систематична подача актуальної наукової інформації в згорнутому вигляді на основі смислової переробки первинного документа. Це така форма короткого викладу прочитаного тексту, основним завданням якого є послідовна передача вихідного тексту. Стиснення інформації досягається вибором більш ємних в смисловому плані мовних засобів і виключенням надлишкових елементів, тому інформативність такого тексту набагато вище першоджерела. Використання принципів реферування тексту переважає на всіх етапах роботи над текстом. Текстами для реферування є наукові статті, тексти за спеціальністю, представлені в фахових журналах. Репродуктивні реферати будуються за єдиною логічною схемою і мають наступні ознаки: зміст реферату повністю залежить від змісту реферованих джерел; містить точний виклад основної інформації без спотворень і суб'єктивних оцінок; має постійні структури: заголовну частину з бібліографічним описом, власне реферативну частину, в якій узагальнюються відомості про авторів, називається основна тема і проблематика джерел, дається докладний або стислий виклад найбільш важливих питань, робляться висновки.

Висновки і перспективи щодо подальших досліджень. З урахуванням сказаного вище можна констатувати, що на поглибленому етапі навчання наукового стилю мовлення іноземних студентів питання комунікативної організації наукового тексту є найбільш актуальним. Особливої уваги вимагає задача опису мовних ситуацій навчально-професійного спілкування та визначення комунікативних потреб іноземних студентів немовного ВНЗ у цьому виді комунікації, а також питання апеляції до різних мовних інтенцій мовця в практиці навчання українській/російській мові. Таким чином, особливість комунікативної організації навчання наукового стилю мовлення пов'язана з прагматичною метою навчання та її реалізацією безпосередньо в навчальних мовних актах, що спираються на комунікативно-діяльнісний підхід у навчанні мови спеціальності іноземних студентів. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методично обґрунтованих концептуальних підходів щодо професійної підготовки іноземних студентів у ВНЗ на матеріалі наукового стилю мови.

Література:

1. Барабанова Г. В. Формування навичок роботи зі словником студентів немовного ВНЗ під час навчання професійно-орієнтованого читання. // Г. В. Барабанова // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Вип. 33. – 2013. – С. 161–164.
2. Бойко В. А. Отбор и методическая обработка научных текстов в учебных целях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / В. А. Бойко. – Мінськ, 1980. – 16 с.
3. Леонтьев А. А. Признаки связности и цельности текста // Лингвистика текста / А. А. Леонтьев. – сб. науч. раб. – Вып. 103. – М.: МГПИИЯ, 1975. – 286с.
4. Мотина Е. И. Язык и специальность: лингвометодические основы обучения русскому языку студентов-нефилологов / Е. И. Мотина. – [2-е изд., испр.]. – М., 1983. – 176 с.
5. Паламар Л. Принципи укладання підручника з української мови для іноземних студентів / Л. М. Паламар // Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 40–47.

6. Субота Л. А. Обучение гибкому чтению иностранных студентов на основном этапе / Л. А.Субота // Русская филология. Украинский вестник: Республиканский научно-методический журнал. – Харьков, 2008. – № 1 (35). – С. 73–77.
7. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе / С. Ф. Шатилов // Учебное пособие для студентов педагогических институтов. – [2-е изд., дораб.] – М.: Просвещение, 1986. – 223 с.
8. Яцимирська М. Текст-дискурс як комунікативна сутність мовлення ЗМІ / М. Г. Яцимирська // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – 2004. – Вип. 25. – С. 363–369.

УДК 37.02:004

А. В. Токарева, М. М. Яланська, К. С. Кузнецова,
 Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, м. Дніпропетровськ

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті представлено авторську модель міжкультурної компетентності студентів економічних спеціальностей. Надано визначення поняттю міжкультурна компетентність, уточнено поняття міжкультурна компетентність студентів економічних спеціальностей. Наведено приклади завдань, спрямованих на розвиток компонентів представленої моделі. Окреслено перспективи подальшого дослідження.

Ключові слова: Міжкультурна компетентність студентів економічних спеціальностей, модель міжкультурної компетентності, завдання на розвиток когнітивного, процесуального, афективного, особистісного компонентів.

В статье представлена авторская модель межкультурной компетентности студентов экономических специальностей. Дано определение понятию межкультурная компетентность, уточнено понятие межкультурная компетентность студентов экономических специальностей. Приведены примеры заданий на формирование компонентов представленной модели. Определены перспективы дальнейшего исследования.

Ключевые слова: Межкультурная компетентность студентов экономических специальностей, модель межкультурной компетентности, задания на развитие когнитивного, процессуального, аффективного, личностного компонентов.

Nowadays, the higher education landscape is seeing a range of developments directed at integrating intercultural component into a wider range of academic subjects. Social interest in specialists of 'a European level' is manifested in foreign and national scientific publications of the last decade. To demonstrate a particular level of intercultural competence development is a must for students who major in economics. Although the notion of 'intercultural competence', related to such complex concepts as 'culture' and 'intercultural communication', has been discussed in numerous works of contemporary scholars, some of its aspects need further analysis. This article presents the author's model of intercultural competence of future economists. The model includes four main components: cognitive, processual, affective and personal. Cognitive component describes strategies of a behavioral choice in existing intercultural situations. Processual component describes a wide behavioral repertoire that may help adjust to new cultural circumstances, using socio-linguistic and meta-communicative strategies. Affective component is connected with the attitude an interlocutor has towards a representative of another culture. Skills of gathering and applying information needed to build up a 'cultural image' of an intercultural interlocutor are reflected in personal component of our model. The development of students' intercultural competence is organized in a range of activities, such as role-plays (Managing first meetings, Walk-in-their-shoes), simulations (Intercultural encounters, Journey to Sharahad), web-quests. The efficiency of the designed model is proved by the results of its implementation into 'Cross-cultural relations', 'English for ESP', 'English for Management' courses. Intercultural competence, as a multi-faced phenomenon, may be investigated in other directions, such as development of students' skills to work in international teams, leadership in intercultural business environment, integration of information technology and media into professionally-oriented subjects.

Intercultural competence of students majoring in economics, the model of intercultural competence, activities to develop cognitive, processual, affective, personal components.

Key words: Intercultural competence of students majoring in economics, the model of intercultural competence, activities to develop cognitive, processual, affective, personal components.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний розвиток системи освіти України, що здійснюється під впливом глобалізаційних процесів, характеризується кардинальними змінами, які спрямовані на впровадження інновацій, модернізацію системи відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики. За умов трансформації українського суспільства формується нова парадигма освіти – гуманістично зорієнтоване навчання. Розкриття особистісного потенціалу студентів, реалізація ідей самовдосконалення майбутніх фахівців у процесі навчання у вищому навчальному закладі є ключовими питаннями в системі нової парадигми, зорієнтованої на вільний розвиток людини, її творчої ініціативи, самостійності, мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці. Реалізація міжкультурного потенціалу навчальних дисциплін стає однією з найголовніших компонентів освітньої системи, а розвиток міжкультурної компетентності – якісним атрибутом сучасного фахівця.

Особливі вимоги до володіння міжкультурною компетентністю сьогодення висуває до фахівців, які працюють у сфері міжнародних зв'язків, зокрема студентів економічних спеціальностей. Вільне володіння іноземними мовами й знання особливостей міжкультурної комунікації стають обов'язковими елементами кваліфікаційної характеристики фахівців з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної економіки, економіки підприємства.

Зазначені вимоги до компетентностей студентів економістів відображають соціальне замовлення суспільства системою вищої освіти, яка має зорієнтувати їхню професійну підготовку на стандарти міжнародної освіти, спираючись на законодавчу базу, а саме: Національну доктрину розвитку освіти, Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»), Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки».

Питання підготовки студентів вищих навчальних закладів до участі в міжкультурній комунікації, у тому числі формування їхньої міжкультурної компетентності, є предметом дослідження багатьох наук: філософії (М. Бахтін, В. Біблер, Є. Хілтухіна та ін.), культурології (Б. Єрасов, М. Каган, Ю. Лотман та ін.), антропології (Едвард Т. Холл, Ф. Клакхон, А. Кребер, Р. Портер, Л. Самовар, та ін.), психології (Л. Виготський, Д. Мацумото, Б. Рубен та ін.), лінгвістики (М. Бер-